

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

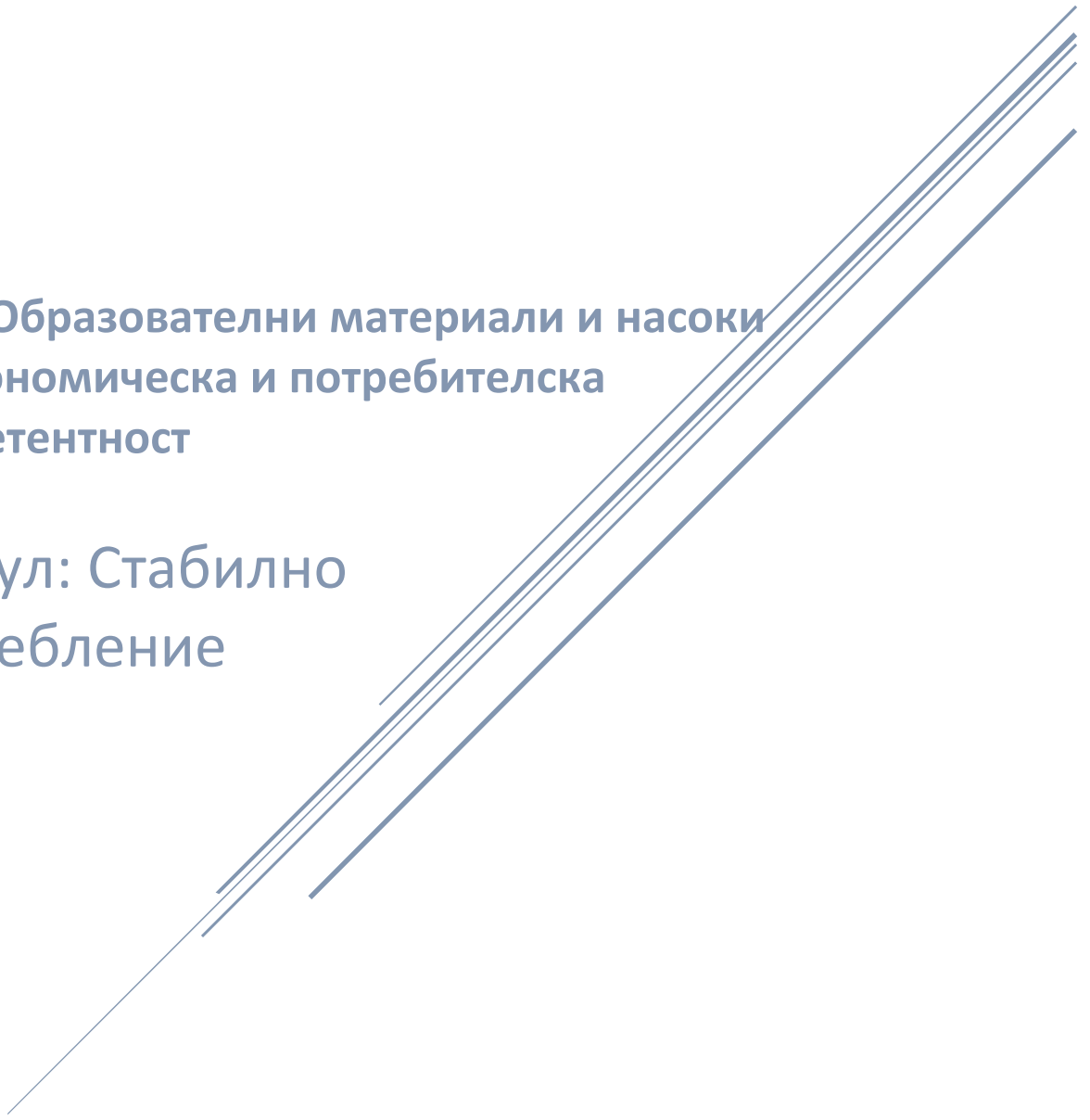
KURESSAARE
**NOORUSE
KOOL**

Economic and Consumer Literacy in European Schools

**IO2 – Образователни материали и насоки
за икономическа и потребителска
компетентност**

**Модул: Стабилно
потребление**

Въведение

- **Дейностите са създадени предвид възрастта на учениците:**
  - 7-12 годишни ученици;
  - 13-18 годишни ученици.

Глобализацията може да се намери навсякъде в ежедневието ни живот, като се започне от ризата ни от Бангладеш, чашата кафе, приготвено със зърна от Гватемала, чак до мобилния ни телефон, който не би функционирал без минерала колтан от Република Конго.

Пазаруването не познава часа на затваряне, защото чрез интернет винаги можем да пазаруваме. Потреблението социализира, осмисля живота ни и оформя съвременния ни начин на живот.

Медиите и рекламата влияят на нашето потребителско поведение: продукти, музика или тоалети представляват определен стил. „Правилното отношение към живота“ и „правилното възприятие“ се организират от трети страни на пазара: чрез закупуване на „правилните продукти“. Често с това е свързано социалното признание и подобряването на личния статус. Така в крайна сметка всички ние купуваме дори неща, от които всъщност не се нуждаем.

С оглед на непрекъснато нарастващото население по света и ограничените ресурси на нашата планета обаче възниква въпросът как в бъдеще ще бъдат задоволени нуждите, по данни на ООН, на над 9,5 милиарда души през 2050 г.

Следователно потреблението все повече влияе както върху икономическото и социалното положение на хората по света, така и върху околната среда. В производствения процес, в потреблението и в използването на даден продукт се крие голям потенциал за минимизиране на въздействието върху околната среда и за намаляване на глобалната несправедливост. Въпросът е да разпознаем и използваме този потенциал, да проведем дискусия за нашия начин на живот и за нашите отговорности също по отношение на потреблението.

Разбира се, съществува принципът „спри да купуваш“ или отказ от потребление. Този принцип се фокусира върху преценката дали наистина се нуждаете от нов продукт или ремонтирате стар, дали купувате употребяван продукт или правите нов продукт чрез модернизиране на стар.

Противно на това съществува концепцията за стабилно потребление (също екологична или етична консумация). Стабилното потребление е част от самото потребителско поведение: купуването на екологични продукти може да окаже политическо влияние върху глобалните проблеми. Това може да намали икономическите, екологичните и социалните разходи за нашия начин на живот.

Ярък пример за глобалното измерение на решенията за покупка са усилията за справедлива търговия. Потребителите трябва да изберат по-скъпа стока на малък производител в развиваща се страна, като по този начин поддържат справедливи условия на труд. Освен това при вземане на решение за покупка оперативните и последващите разходи на даден продукт трябва да бъдат взети под внимание.

Следвайки принципа на устойчиво развитие, потреблението е стабилно, ако отговаря на нуждите на настоящите поколения, без да застрашава перспективите на бъдещите поколения. Стабилният потребител е екологично и социално отговорният гражданин. Устойчивото потребление на първо място означава съзнателно потребление: да се вгледаш по-отблизо и да имаш предвид личния „общ баланс“.

Устойчивостта като качествена характеристика на продуктите трябва да бъде водещ принцип за потребителите, както и за икономиката и публичния сектор в Европа. Но как можем да подготвим особено младите хора по пътя им към глобализиран и „свързан“ свят по отношение на жизнеспособно и устойчиво развитие? Как можем да им предадем знанията за местното и глобално развитие и предизвикателства?

Дейности

7-12 годишни

	Дейност	Продължителност
1	Том някога беше богат	40 мин
2	Какво искам аз? От какво се нуждая?	40 мин
3	Работи, свързани с водата	20 мин
4	Колко вода има в...	30 мин
5	Липсата на вода в живота ми	30 мин
6	Марките правят хората	25 мин
7	Преглед на скалата: какво мога да направя, за да пестя енергия?	20 мин
8	Детето като потребител	45 мин

Обща продължителност: 4 ч и 10 мин

13-18 годишни

	Дейност	Продължителност
1	Работи, свързани с водата	20 мин
2	Липсата на вода в живота ми	30 мин
3	Моят стил: С лого или без лого!	15 мин
4	Какво мога да направя, за да спестя енергия?	20 мин
5	Влияние на рекламите върху потребителското поведение	60 мин
6	Как да оцелеем на безлюден остров?	60 мин

Обща продължителност: 2 ч и 25 мин

Дейности за 7-12 годишни ученици

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Том някога беше богат
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Дискусия по историята
Подготовка	Разпечатайте работния лист „Том някога беше богат“
Раздавателни материали	-
Продължителност	40 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Учениците четат историята с учителя и обсъждат следните въпроси: 1. Какво най-много харесваш в рождените дни? 2. Какво си купи за парите, които получи като подарък за рожден ден? 3. Как бихте се държали ако бяхте на мястото Том? 4. Опитайте се да разберете какво са парите и защо са необходими?
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Риин Туттелберг. Том научава играта с пари. EduRuut, 2017

Работен лист „Том някога беше богат“

Вчера беше специален ден. А именно, Том имаше рожден ден.

Партито беше много забавно. Том се зарадва, че всичките му приятели дойдоха да му пожелаят късмет. Навън беше топло време и затова партито се провеждаше в задния двор. Заедно играха водни игри, скачаха на батут и търсиха съкровища. Времето мина бързо с добри приятели. Том получи няколко нови играчки за рождения си ден.

На следващия ден Том отиде до магазина с по-голямата си сестра Мария. Той взе със себе си всички пари, които получи за рождения си ден.

В магазина имаше много изкушения. Том беше много развълнуван и беше трудно да се направи избор. Накрая момчето излезе от магазина с голяма торба с бонбони, спинер, воден пистолет и цветно хвърчило. Том успя да похарчи всичките си пари. Не остана нито едно евро. Пред магазина се срещна с приятели и докато си подслаждаха заедно, торбата с бонбони се изпразни светкавично. На път за къщи обаче се случи малка грешка с водния пистолет. А именно, Том искаше да го тества преди да се прибере и му хрумна да вземе вода от канавката след което малко пясък попадна в пистолета и той спря да работи. Времето беше ветровито, така че беше идеално за пускане на хвърчило. Хвърчилото летеше все по-нагоре и по-далече. Беше толкова красиво за гледане! Изведнъж хвърчилото направи неочакван завой и влетя в клоните на високо дърво. Том се опита да го дръпне надолу, но вместо това скъса въжето.

Том не беше тъжен за случилото се, защото все още имаше спинер. Но този спинер ... този спинер не изглеждаше толкова готин, колкото в магазина ...

Сега Том разбра, че е пропилял всички пари и е останал само с един спинер. Том осъзна, че ако има пари, не трябва да ги пропилява възможно най-скоро. Все пак трябва да се помни, че парите не правят никого богат и трябва да мисли преди да ги харчи.

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Какво искам и от какво се нуждая?
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Дискусия относно какво искаме и от какво се нуждаем
Подготовка	Разпечатайте работния лист „Ръководство за разходите
Раздавателни материали	-
Продължителност	40 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Обсъдете следните въпроси: 1. Как прекарвате свободното си време? 2. Какво ви хареса най-много в рекламите? 3. Избройте неща, без които не можете. Какви са вашите нужди? Какви неща имаш само защото ги харесваш? 4. Какво е реклама? Как рекламата влияе върху решенията на хората? 5. За какво да помислите, преди да направите покупка?
Съвети за дейността	Децата могат ли да разберат нещата, от които даден човек би се нуждае? Футболист срещу скейтбордист. Как се различават техните нужди? Всеки човек има различни нужди и желания.
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Риин Туттелберг. Том научава играта с пари. EduRuut, 2017

Работен лист „Ръководство за разходите“

1. Наистина ли имам нужда от това нещо?
2. Наистина ли го ИСКАМ?
3. Колко често мога да го използвам?
4. Избрах ли НАЙ-ДОБРАТА ОФЕРТА?
5. Мога ли да го заема или може би вече имам подобно нещо?
6. Колко ПАРИ ОСТАВАТ, когато купя нещата, които искам?
7. Как мога да си върна парите?

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Работа свързана с водата
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Игра „Познаване на работа“ и дискусия: учениците се занимават с различните функции и значение на водата.
Подготовка	-
Раздавателни материали	Самозалепващи ленти, плакат, химикалки
Продължителност	20 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	<p>Всеки ученик получава карта и накратко в две или три изречения обмисля каква роля играе водата за този човек в ежедневието му.</p> <p>След това ученикът залепва тази карта на челото на някой друг. Това друго лице при никакви обстоятелства не трябва да чете картата.</p> <p>Когато всеки има залепена карта на челото си, той минава през стаята. Целта им е да разберат каква работа е изписана на картата на челото им. За да направят това, те ще задават въпроси относно работата им, описана на челото му. Партньорът им обаче трябва да отговори само с „да“ или „не“. Всеки, който познае работата си, може да премахне картата.</p> <p>Когато всички ученици познаят работата си, започва дискусия за разнообразните функции на водата: вода като основен ресурс за пиене, селско стопанство и прехрана, здраве и хигиена, почистване, промишленост, енергия, религия и свободно време. Тези термини са групирани около термина вода на плаката.</p>
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Работен лист „Работа свързана с водата“

Пожарникар
Земеделски производител
Производител на Кока-Кола
плувец
готвач
Производител на автомобили
Природозащитник
Работник в пречиствателна станция

рибар
Поклонник в Индия
Чистачка
Спасител на живот
свещеник
Инженер на околната среда
Канализационен инженер
фигурист

татко
Хотелиер
Болнична сестра
Хранителен химик

Енергиен консултант
морски биолог
капитан
Воден инженер

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Колко вода има в....
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Игра на отгатване: учениците се запознават с количеството вода при консумация на ежедневните продукти (особено хранителни продукти).
Подготовка	Като подготовка се изрязват текстове от карти „продукти за игра на отгатване“, така че са налични 27 карти с продукти и 27 карти с текстови данни.
Раздавателни материали	Текстови карти „Продукти за игра на отгатване, хронометър. Прегледайте и таблицата с верните отговори.
Продължителност	30 минути
Брой участници	Без ограничения
Инструкции	С учениците се провежда игра на отгатване за съдържанието на вода в определени продукти. Учениците образуват кръг, изрязаните карти се поставят в центъра и се размесват. Учениците имат 5 минути, за да свържат текстови данни с всеки продукт. Сигнал обявява началото и края на играта. Правилните двойки се поставят настрана. Играта се играе, докато се намерят всички двойки. Решенията могат да бъдат намерени в работния лист „Таблица за виртуална консумация на вода“.
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	След това играта се оценява с помощта на следните въпроси:• Какво беше изненадващо? • Какво вече беше известно? • Как бихме могли да ограничим консумацията на вода?
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

TABLE OF VIRTUAL WATER CONSUMPTION

food		consumer goods			
1 kg bread	1,300 litre	1 glass of milk	200 liter	1 kg ordinary paper	2.000 liter
1 kg cheese	5,.000 litre	1 kg bananas	859 liter	1 kg recycled paper	20 liter
1 egg	200 litre	1 kg strawberries	276 liter	1 PC	20.000 liter
1 kg sugar	1,500 litre	1 hamburger	2,400 liter	1 mobile phone	3.000 liter
100 g chocolate	225 liter	1 kg beef without bones	15.500 liter	1 car	400.000 liter
1 glass of orange juice	170 liter	1 kg pork	4,.800 liter	1 T-Shirt	2.700 liter
1 glass of apple juice	190 liter	1 kg chicken	3.900 liter	1 Jeans	11.000 liter
1 cup of tea	30 liter	1 beer (0,5l)	150 liter	1 pair of leather shoes	8.000 liter
1 cup of cacao	100 liter	1 bag Chips	185 liter		
1 cup of coffee	140 liter				

Текстови карти „Продукти за игра на отгатване“

1 БИРА (0,5л)	1 МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН	1 КОМПЮТЪР
1 ДЪНКИ	20 000 ЛИТРА	3000 ЛИТРА
400 000 ЛИТРА	1 АВТОМОБИЛ	2700 ЛИТРА
11 000 ЛИТРА	1 ТЕНИСКА	8000 ЛИТРА
15 500 ЛИТРА	4800 ЛИТРА	3900 ЛИТРА
1 КГ ОБИКНОВЕНА ХАРТИЯ	1 КГ ЯГОДИ	100 Г ШОКОЛАД
1 ЧАША ЯБЪЛКОВ СОК	1 КГ ХАРТИЯ	1 ЧАША КАКАО
1 ЧИФТ КОЖЕНИ ОБУВКИ	1 ЧАША КАФЕ	1 ЧАША СОК
1 КГ ТЕЛЕШКО	1 КГ СВИНСКО	1 КГ ПИЛЕ
1 КГ ХЛЯБ	1300 ЛИТРА	1 КГ СИРЕНЕ
5000 ЛИТРА	1 ЯЙЦЕ	200 ЛИТРА
1 КГ ЗАХАР	1500 ЛИТРА	225 ЛИТРА
1 ЧАША ЧАЙ	30 ЛИТРА	170 ЛИТРА
190 ЛИТРА	100 ЛИТРА	140 ЛИТРА
1 ЧАША МЛЯКО	200 ЛИТРА	859 ЛИТРА
1 ЧИПС	257 ЛИТРА	2400 ЛИТРА
1 КГ БАНАНИ	150 ЛИТРА	185 ЛИТРА
1 ХАМБУРГЕР	2000 ЛИТРА	20 ЛИТРА

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Липсата на вода в живота ми
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Деятност лице в лице
Цел на дейността	Творческа работа: учениците заемат позицията на човек, който разполага с малко вода в живота си. Практикуват емпатия.
Подготовка	-
Раздавателни материали	Цветни химикалки, постери и др.
Продължителност	30 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Учениците разглеждат следните въпроси самостоятелно или в група: <ul style="list-style-type: none"> • Какви последствия би имало за живота ви, ако имате само ограничен достъп до вода? • Какво би означавало това за вашето ежедневие? Помислете за ежедневната си директна и непряка консумация.
Съвети за дейността	В зависимост от предварителните познания на учениците, една дейност може да бъде избрана от учителя
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Текстилната и шивашката индустрия е изключително глобализирана. Конкуренцията на световния пазар и търсенето на по-евтини производствени методи накараха много текстилни компании да преместят производствените си мощности в така наречените развиващи се страни. Това варира от голям брой индустрии от високотехнологични компании до различни доставчици и поддоставчици, включително жени, които работят от вкъщи. Пренебрегването на трудовите и човешките права в производствената верига е често срещано явление.

Хиляди компании за облекло наемат предимно млади жени за световния текстилен пазар, особено в Азия и Латинска Америка. Липсата на редовни заплати или трудови договори, неплатен извънреден труд и др. са обичайна практика.

Екологичното бреме по текстилната верига е добре известно: използването на големи количества пестициди за отглеждането на сурови влакна, използването на широк спектър от химикали за хибридизация на текстил или изключително висока консумация на вода при отглеждането на памук.

През последните няколко години социалните проблеми започнаха да играят все по-голяма роля. Благодарение на организации на гражданското общество като Кампанията за чисти дрехи, текстилните производители и търговци са все предизвикани да поемат социална и екологична отговорност за своите продукти, особено за производствените процеси по веригата на печалба, в допълнение към своите икономически интереси.

Органичната мода вече не е само продукт! Био дънки и тениски вече висят на закачалките на големите модни вериги. Но какво означава терминът „органично“? Каква е предисторията на различните сертификати за качество?

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Марките правят хората
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Творческа работа: учениците дискутират по темата марки и функции на дрехите.
Подготовка	-
Раздавателни материали	A3 хартия, цветни химикалки, връв и клечки за дрехи
Продължителност	25 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Всички ученици получават лист хартия, върху който рисуват очертанията на човек. Този човек сега е „облечен“ (нарисуван) с „маркови дрехи“. Етикетите трябва да са ясно видими. Например, те рисуват тениска и изписват ясно видими логота на марката. Няма ограничение за въображението. От тях зависи дали се идентифицират с този човек и го/я обличат според собствените си навици, предпочитания или желаниа. След около 10 минути чертежите се показват и разглеждат от всички, но не се коментират.
Съвети за дейността	В зависимост от предварителните познания на учениците, една дейност може да бъде избрана от учителя
Как да оценим дейността?	Обсъждат се следните въпроси: <ul style="list-style-type: none"> • Какви функции има облеклото? • Защо марките са толкова важни? • Каква асоциация правите със стила на облеклото?
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Какво да направя за да пестя енергия?
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Интерактивна игра; дискусия за това как учениците разбират как могат да пестят енергия в ежедневието си.
Подготовка	-
Раздавателни материали	Хартиена лента
Продължителност	20 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Учителят залепва хартиена лента на пода на класната стая и отбелязва единия край с 0, средата с 50, а другия край със 100. След това учителят прави изявление и пита учениците да заемат позиция върху лентата според това, което правят. Примери за изявления: <ul style="list-style-type: none"> • При излизане от стаята винаги изключвам тока. • Имам къщи пералня, която е с етикет на електричество клас A+++. • Никога не държа вратата на хладилника отворена твърде дълго.
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	Учителят пита защо учениците са заели определена позиция. Учениците могат да изразяват и защитават своето мнение. Най-важната част от това упражнение е да обсъдим как всеки може да пести енергия.
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Детето като потребител
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Ученика <ul style="list-style-type: none"> • да разбира прочетен текст и да умее да се изразява устно • да знае, че електричеството е свързано със слънчевата енергия • да може да направи връзката между прочетеното и живота си • да осъзнае себе си като потребител • да познава опасностите от електричество
Подготовка	-
Раздавателни материали	Молив, флумастери, хартия А4
Продължителност	45 минути
Брой участници	Без ограничение

Инструкции	<p>Въведение (5 минути): Учениците се движат из класа и се интервюират помежду си на тема „Какво направихте снощи?“</p> <p>Заклучение (5 минути) за това колко от дейностите са зависели от електричество.</p> <p>Основната част (25 минути) е дискусия на тема „Какво е различното във вашия дом, ако няма ток?“ Учителят може да представи с помощта на снимки или истории как хората са живели преди електричеството, какво са правили.</p> <p>Заклучение (10 минути): създаване на мисловна карта „Къде и как използваме електричеството?“</p>
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	-

Дейности за 13-18 годишни ученици

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Water-related jobs
Целева група	13-18 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Игра „Познаване на работа“ и дискусия: учениците се занимават с различните функции и значение на водата.
Подготовка	Самозалепващи ленти, плакат, химикалки
Раздавателни материали	20 минути
Продължителност	Без ограничение
Брой участници	<p>Всеки ученик получава карта и накратко в две или три изречения обмисля каква роля играе водата за този човек в ежедневието му живот.</p> <p>След това ученикът залепва тази карта на челото на някой друг. Това друго лице при никакви обстоятелства не трябва да чете картата.</p> <p>Когато всеки има залепена карта на челото си, той минава през стаята. Целта им е да разберат каква работа е изписана на картата на челото им. За да направят това, те ще задават въпроси относно работата им, описана на челото му. Партньорът им обаче трябва да отговори само с „да“ или „не“. Всеки, който познае работата си, може да премахне картата.</p> <p>Когато всички ученици познаят работата си, започва дискусия за разнообразните функции на водата: вода като основен ресурс за пиене, селско стопанство и прехрана, здраве и хигиена, почистване, промишленост, енергия, религия и свободно време. Тези термини са групирани около термина вода на плаката.</p>
Инструкции	-
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“
Допълнителна информация	Самозалепващи ленти, плакат, химикалки

Работен лист „Работа свързана с водата“

Пожарникар	свещеник
Земеделски производител	Инженер на околната среда
Производител на Кока-Кола	Канализационен инженер
плувец	фигурист
готвач	татко
Производител на автомобили	Хотелиер
Природозащитник	Болнична сестра
Работник в пречиствателна станция	Хранителен химик
рибар	Енергиен консултант
Поклонник в Индия	морски биолог
Чистачка	капитан
Спасител на живот	Воден инженер

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Липсата на вода в живота ми
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Творческа работа: учениците заемат позицията на човек, който разполага с малко вода в живота си. Практикуват емпатия.
Подготовка	-
Раздавателни материали	Цветни химикалки, постери и др.
Продължителност	30 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Учениците разглеждат следните въпроси самостоятелно или в група: <ul style="list-style-type: none"> • Какви последствия би имало за живота ви, ако имате само ограничен достъп до вода? • Какво би означавало това за вашето ежедневие? Помислете за ежедневната си директна и непряка консумация.
Съвети за дейността	В зависимост от предварителните познания на учениците, една дейност може да бъде избрана от учителя
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Моят стил: с лого или без лого
Целева група	7-12 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	учениците обсъждат собствените си нагласи и поведение по отношение на облеклото.
Подготовка	-
Раздавателни материали	Работен лист "Моят външен вид"
Продължителност	15 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Учениците се разделят в зависимост от предпочитанията си. Те обясняват защо са избрали тази позиция. <ul style="list-style-type: none"> • Колко време ви отнема да избирате дрехи сутрин? (от кратко до дълго) • Марката важна ли е за вас, когато пазарувате дрехи? (не е важна – важна е) • Колко често купуваш нови дрехи? (често – най-много 1 пъти годишно) • Колко важна е марката за вас, когато става въпрос за избор на обувки? (не е важна – важна е) • Харчите много или малко пари за дрехи? (малко – много) • Колко дрехи носите от гардероба си? (повече от 5 – по-малко от 5)
Съвети за дейността	Упражнението може да се направи и самостоятелно с помощта на работния лист „Моят външен вид“. След като го изпълнят, учениците сравняват отговорите си, работейки по двойки.
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Работен лист „Моят външен вид“

1. Колко време ви трябва, за да изберете дрехите си сутрин?

- < 5 мин.
- 5-10 мин.
- 10-20 мин.
- 20-30 мин.
- > 30 мин.

2. Колко важна е марката за вас, когато купувате дрехи?

- Много важна
- По-скоро важна
- По-скоро не е важна
- Не е важна

3. Колко често си купувате нови дрехи?

- Всяка седмица
- Веднъж месечно
- На всеки 2-3 месеца
- 2 пъти в годината
- Веднъж годишно
- Много рядко

4. Колко е важна марката, когато си купувате обувки?

- Много важна
- По-скоро важна
- По-скоро не е важна
- Не е важна

5. Колко пари средно харчите за дрехи месечно?

- < 10
- 10-30
- 30-60
- 60-100
- > 100

6. Колко дрехи от гардероба си носите?

- Почти всички
- Около 2/3
- Около половината
- Около 1/3
- Много малко

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Какво да направя за да пестя енергия?
Целева група	13-18 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Интерактивна игра; дискусия за това как учениците разбират как могат да пестят енергия в ежедневието си.
Подготовка	-
Раздавателни материали	Хартиена лента
Продължителност	20 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Учителят залепва хартиена лента на пода на класната стая и отбелязва единия край с 0, средата с 50, а другия край със 100. След това учителят прави изявление и пита

	<p>учениците да заемат позиция върху лентата според това, което правят.</p> <p>Примери за изявления:</p> <ul style="list-style-type: none"> • При излизане от стаята винаги изключвам тока. • Имам въщи пералня, която е с етикет на електричество клас A+++. • Никога не държа вратата на хладилника отворена твърде дълго.
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	Учителят пита защо учениците са заели определена позиция. Учениците могат да изразяват и защитават своето мнение. Най-важната част от това упражнение е да обсъдим как всеки може да пести енергия.
Допълнителна информация	Проектът „Опознай своя начин на живот – Въвеждане на стабилно потребление в образованието“

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Влияние на рекламите върху човешкото поведение
Целева група	13-18 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	<p>Student</p> <ul style="list-style-type: none"> • is able to evaluate the message of different advertisements and its credibility, understands that not everything advertised is useful for people and the environment • prefers environmentally friendly products and materials • critically evaluates environmental information
Подготовка	Работен лист „Реклами
Раздавателни материали	Различни реклами от вестници/списания (тютюн, храни, лекарства, битова химия и др.), донесени от учениците
Продължителност	60 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	<p>Нашето ежедневие е изпълнено с различни избори. Трябва да вземаме решения всеки ден, има избор между различни съобщения и реклами. Всички те предлагат, продават, препоръчват нещо. Важно е да знаете правилния избор и да разберете какво се предлага на младите хора чрез рекламата. Важно е да знаем, че толкова много продукти не са полезни за нас или за околната среда.</p> <p>Рекламата е послание с въздействащ характер, чието съдържание разказва за различни продукти и техните характеристики, различни услуги или идеи, с цел да ни накара да ги консумираме, приемаме; насочена е към различните нужди на хората.</p> <p>Въведение: Разговор за това къде срещаме реклама всеки ден (телевизия, радио, вестници, списания, улици). Помолете децата да говорят кои реклами запомнят най-много.</p>

	Развитие на темата: Разделете децата на работни групи по четирима. Също така бързо си припомнете правилата за групова работа. Всяка група получава работен лист с въпроси и една реклама. След това всяка група представя резултатите от своята работа. Другите групи имат възможност да задават въпроси и да дават свои собствени оценки.
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	Учителят пита защо учениците са заели определена позиция.
Допълнителна информация	Часове на вятърна мелница. Околна среда и устойчиво развитие като между секторна тема в общообразователната училищна програма. Център за програми за развитие EMI-ECO, 2002

Работен лист „Реклами“

1. Какво искате да продадете с тази реклама?
2. Как се характеризира продуктът в тази реклама?
3. Тази реклама предоставя ли цялата информация за рекламирания продукт?
4. Каква информация липсва?
5. Какви техники са използвани за популяризиране на продукта?
6. Колко надеждна е тази реклама? Защо?

Модул	Стабилно потребление
Заглавие	Как да оцееем на безлюден остров?
Целева група	13-18 годишни
Въведение	Дейност лице в лице
Цел на дейността	Дискусия за това какво искаме и от какво се нуждаем
Подготовка	Работен лист „Как да оцееем на безлюдния остров?“
Раздавателни материали	-
Продължителност	60 минути
Брой участници	Без ограничение
Инструкции	Групова работа и дискусия според работния лист. Създайте групи с по 4 ученика във всяка група. След като групите попълнят работния лист, нека обсъдят темата с друга група, за да забележат какви прилики и разлики имат в отговорите си. Обсъдете с класа кое може да бъде най-доброто решение.
Съвети за дейността	-
Как да оценим дейността?	-
Допълнителна информация	Учебник по икономика. Основи на бизнеса. Наръчник за ученици. Джуниър Ачийвмънт, 1995 г

Работен лист „Как да оцелеем на безлюден остров?“

Важна информация за острова:

1. Около острова има широк пясъчен плаж, но планините в централната му част са покрити с гъста джунгла.
2. В джунглата има много плодове и зеленчуци, но намирането и брането им е опасно и трудно.
3. Свеж извор дава вода, той се влива в залива.
4. Палмите от джунглата могат да се използват за кошници, шапки, пелерини и др. Влакната на дърветата могат да се използват за направата на канап и риболовни мрежи.
5. В океана има много риби, но и много акули.
6. Имате само една кибритена кутия. Ако искате да имате огън, опитайте се да го поддържате денонощно.
7. На острова има гръмотевични бури почти всяка вечер през това време на годината.
8. През деня обикновено слънцето е ярко и времето е горещо.
9. Не сте подготвени за поход. Имате само обичайните дрехи и никакви хранителни запаси.

Отговорете на следните въпроси:

1. С какви ресурси разполагате? (Не забравяйте човешките ресурси: мъдрост, въображение, енергия и умения).
2. Какви са основните ви нужди?
3. Какво ви е необходимо, за да посрещнете най-важните си нужди?
4. Какви услуги са необходими? (Услугата е например събиране на материали за лагерен огън)
5. Как организирате дейностите си, за да получите нещата и услугите, от които се нуждаете? (Например, всеки човек отговаря ли за задоволяването на собствените си нужди? Мениджърите назначават ли хора на определени работни места?)
6. Как разпространявате продукти и услуги? Просто всеки ли трябва да получи равен дял? Какво правите, когато някой е мързелив и не върши своята роля?